

Управління освіти виконавчого комітету
Володимир-Волинської міської рада
Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №1

Використання елементів медіа-освіти як
засіб розвитку комунікативних
компетентностей учнів на уроках української
словесності та у позакласній роботі

*Матеріали ППД
Пасальської Лариси Володимирівни
вчителя української словесності
ЗОШ№1*

Зміст

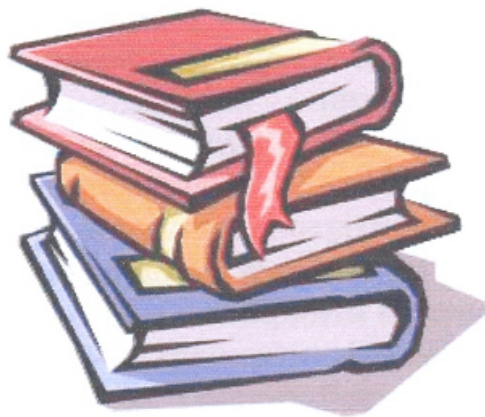
I. Опис змісту досвіду

1.	Вступ.....	
2.	Технологія досвіду.....	
3.	Результативність досвіду.....	
4.	Висновки.....	
5.	Список рекомендованої літератури	3
	проблеми.....	
Додаток 1.	Модель реалізації педагогічних ідей у системі навчання.....	
Додаток 2.	Розробки уроків	3
	теми.....	
Додаток 3.	Розробки позакласних заходів.....	
Додаток 4.	Результати діагностики (таблиці, діаграми).....	
Додаток 5.	Творчі роботи учнів.....	
Додаток 6.	Фотоколаж педагогічної діяльності вчителя.....	

II. Методична робота вчителя

1.	Методичні заходи щодо поширення педагогічних ідей. Участь в обласних, міських і шкільних методичних формах роботи.....	
----	--	--

I. Опис

**змісту
досвіду**

I. Вступ

Чи можна сьогодні уявити учня середньої школи без мобільного телефону, школу без комп'ютерів та Інтернету? Все це стало невід'ємною частиною нашого повсякденного життя. Тож оптимальне використання всіх набутків інформаційного суспільства є нагальною проблемою. І без додаткової освіти тут не обійтися — чи то в шкільному, чи то в пенсійному віці.

В багатьох демократичних країнах медіа-освіта стала обов'язковим предметом у середніх школах, спеціальні курси на цю тему викладаються в університетах та коледжах, а для дорослих існує багато програм, що забезпечують навчання медіа-грамотності протягом життя. В Україні ці процеси лише розпочинаються.

Наразі Національна академія педагогічних наук України розробила Концепцію впровадження медіа-освіти, спрямовану на підготовку і проведення широкомасштабного поетапного всеукраїнського експерименту з упровадження медіа-освіти на всіх рівнях.

Стрімкий розвиток у сучасному світі інформаційно-комунікаційних технологій та системи мас-медіа нагально потребує цілеспрямованої підготовки особистості до вмілого і безпечно користування ними. На взаємодію з різноманітними медіа (преса, радіо, кіно, телебачення, Інтернет) припадає вагома частка в

бюджеті вільного часу громадян України, чим зумовлюється їх значний вплив на всі верстви населення, передусім дітей і молодь. Медіа потужно й суперечливо впливають на освіту молодого покоління, часто перетворюючись на провідний чинник його соціалізації, стихійного соціального навчання. До цього додаються вседозволеність інформаційного ринку, засилля низькопробної медіа-продукції, низькоморальних ідеологем та цінностей, то спричиняє зниження в суспільстві імунітету до соціально шкідливих інформаційних впливів. Відтак постає гостра потреба в розвитку медіа-освіти, одне з головних завдань якої полягає в запобіганні вразливості людини до медіа-насильства і медіа-маніпуляцій, втечі від реальності в лабіринти віртуального світу, поширенню медіа-залежностей. У багатьох країнах медіа-освіта функціонує як система, що стала невід'ємною частиною, з одного боку, загальноосвітньої підготовки молоді, з другого — масових інформаційних процесів. Вона є атрибутом глобалізаційних перетворень, чинником конкурентоспроможності економіки, нерозривно пов'язана з розвитком демократії в умовах інформаційного суспільства. На жаль, в Україні медіаосвіта досі залишається фрагментарною і здійснюється переважно стихійно з ініціативи ентузіастів, педагогів-новаторів за явного браку інтеграції цих зусиль' в ефективну медіа-освітню систему.

Розроблення і прийняття Концепції впровадження медіаосвіти в Україні — важлива складова модернізації освіти, яка сприятиме побудові в країні інформаційного суспільства, розвитку економіки знань, становленню громадянського суспільства.

Чимдалі ширшим стає доступ українців до новітніх інформаційних технологій, насамперед до Інтернету. Це робить країну відкритішою для зовнішніх впливів у сфері суспільно-політичного, культурного, інтелектуального життя, моралі, побуту. Школа не залишається осторонь цього процесу.

Глобалізація - це насамперед інформаційна відкритість, а отже, й інформаційна присутність чужоземних учасників комунікативного процесу. Одним із головних провідників глобалізації є медіа, що потребує від школи формування особистості, спроможної вибірково сприймати надавану медіа-інформацію, вміти адекватно на неї реагувати. Відтак словесникові слід ознайомитись із Концепцією впровадження медіа-освіти в Україні і впроваджувати її елементи в шкільну практику.

Концепції впровадження медіа-освіти в Україні зацікавила мене як педагога-словесника, адже за мету ставить не тільки забезпечення всебічної підготовки дітей і молоді до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою медіа, формування у них медіа-обізнаності, медіа-грамотності і медіа-компетентності відповідно до їхніх вікових та

індивідуальних особливостей, а й формування комунікативних компетентностей, що є важливим для розвитку мовної особистості.

Переконана, що пріоритетне започаткування практики шкільної медіа-освіти стане головною інтеграційною ланкою формування цілісної системи медіа-освіти. Важливим є формування у сучасних школярів *медіа-імунітету* особистості, який робить її здатною протистояти агресивному медіа-середовищу, забезпечує психологічне благополуччя під час споживання медіапродукції, що передбачає *медіа-обізнаність*, уміння обирати потрібну інформацію, оминати інформаційне «сміття», захищатися від потенційно шкідливої інформації з урахуванням прямих і прихованих впливів. Не менш потрібним є розвиток рефлексії і критичного мислення як психологічних механізмів *медіа-грамотності*, які забезпечують свідоме споживання медіапродукції на основі ефективного орієнтування в медіа-просторі та осмислення власних медіа-потреб, адекватного та різнобічного оцінювання змісту і форми інформації, її повноцінного і критичного тлумачення з урахуванням особливостей сприймання мови різних медіа. Широком полем для діяльності вчителя-філолога є розвиток в учнів здатності до *медіа-творчості* для компетентного і здорового самовираження особистості та реалізації її життєвих завдань, покращення якості міжособової комунікації і приязності соціального середовища, мережі стосунків і якості життя в значущих для особистості спільнотах.

Створення системи шкільної медіа-освіти передбачає розроблення психологічно обґрунтованих навчальних програм інтегрованої освіти для молодших класів загальноосвітніх шкіл, сприяння поширенню практики інтеграції медіа-освітніх елементів у навчальні програми з різних предметів, напрацювання низки факультативних медіаосвітніх програм для підлітків, упровадження курсу медіа-культури з урахуванням профільного навчання, активізація гурткової роботи, фото-, відео-, анімаційних студій, інших позакласних форм учнівської творчості медіа-освітнього спрямування. Ці важливі завдання під силу науковцям, провідним педагогам.

Медіа-освіта - частина освітнього процесу, спрямована на формування в суспільстві медіа-культури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа, включаючи і традиційні (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), і новітні (комп'ютерно опосередковане спілкування, Інтернет, мобільна телефонія) медіа з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. ЮНЕСКО вважає, що «мас-медіа відіграють важливу роль в освіті молоді в дусі миру, справедливості, свободи, взаємоповаги з мстою підтримки прав людини, рівності цих прав для всіх людей і націй, економічного та соціального прогресу».

Елементи інтегрованої медіаосвіти використовують на уроках української словесності та у позакласній роботі. Це важлива і цікава методична робота, бо забезпечує інтерактивний підхід до спілкування з учнями та навчання їх. Такі новітні методи дають можливість формувати в учнів загальномовні компетентності. Особливу увагу хотілося б звернути на розвиток комунікативних компетентностей медіазасобами, адже саме вони є надзвичайно важливими для формування риторичної особистості учнів. На сучасному етапі розвитку освіти пріоритетними визнаються принципи гуманізації, співпраці вчителя й учня, креативності, гнучкості, динамічності, що реалізуються в мовній підготовці за допомогою сучасних методів і технологій, спрямованих на формування вмінь та навичок комунікативно виправдано володіти засобами мови в різних життєвих ситуаціях відповідно до соціальної ролі адресата й адресанта. Актуальність комунікативного аспекту мовної освіти зумовлюється передовсім суспільними потребами: без належного розвитку навичок ефективного спілкування неможливе повноцінне функціонування різних складників суспільної інфраструктури. У зв'язку з цим Ф.Бацевич звертає увагу на те, що комунікативна компетенція перебуває на найвищому щаблі ієрархії основних типів компетенцій людини, оскільки поєднує в собі всі інші — мовну, предметну, культурну. Тож формування комунікативної компетенції — основна мета мовного навчання.

Концептуальні засади комунікативної методики навчання української мови розробили О.Горошкіна, А.Нікітіна, М.Лентюпок. Важливі лінгводидактичні аспекти комунікативного розвитку школярів визначено в працях М.Вашуленка, Н.Бабич, Т.Донченко, В.Мельничайка, С.Омельчука, Н.Подлевської, Л.Скуратівського, Л.Соловець, М.Стельмаховича, Г.Шелехової та інших учених. Хоч у розв'язанні цієї проблеми є чимало теоретико-практичних досягнень, усе ж залишається недостатньо з'ясованим питання розроблення цілісної системи методів розвитку комунікативних здібностей учнів, ефективних технологій формування навичок спілкування. Тому й мета мого методичного дослідження — запропонувати й обґрунтувати дієві навчальні технології комунікативного спрямування в системі медіаосвіти, розкрити взаємозв'язок форм, методів і засобів навчання як складників дидактичних технологій розвитку комунікативної компетентності школярів у поєднанні з інформаційно-комунікативними технологіями.

Важливе значення для розроблення системи навчально-методичних технологій комунікативного спрямування мають психологічна концепція Л.Виготського щодо культурно-історичного розвитку людини, теорія П.Гальперіна про поетапне формування розумових дій, психолінгвістичні погляди їхнього послідовника О.Леонтьєва та ін. З опертям на ці розробки можна сформулювати

теоретичне підґрунтя використання технологій комунікативного розвитку школярів:

- для формування комунікативної компетентності як особистісного новоутворення потрібні навчальні моделі, що відображають різні життєві мовленнєві ситуації;
- у спілкуванні простежується закономірний зв'язок між мовними знаками і значенням; з огляду на це в навчальній роботі над ситуативним мовленням доцільно застосовувати шлях "від змісту -до форми";
- спілкування пов'язане з мисленнєвим узагальненням дійсності, тож якщо не розвивати в учнів здатності до узагальнення, то спілкування буде не зовсім ясным;
- процес спілкування складається з трьох аспектів: породжується мотивацією (потребами), планується шляхом висунення комунікативних завдань, добору засобів для досягнення їх, а після цього здійснюється відповідно до визначених завдань; тому комунікативний розвиток учнів має ґрунтуватися на комунікативно- діяльнісному підході до навчання мови.

Слід наголосити, що формування мовної особистості неможливе без живого спілкування з іншими людьми. При цьому в школі мовленнєве спілкування виступає і як спосіб навчання, розвитку та виховання, і як предмет безпосереднього опанування. Тому важливим є використання методичних надбань медіаосвіти на уроках словесності і у позакласній роботі, які ілюструють різні комунікативні ситуації. Різноманітні форми роботи над створенням медіатекстів, медіапроектів передбачають завдання для аналізу, порівняння, наслідування. При цьому формуються в учнів такі комунікативні компетентності:

- **знати** поняття текст, тема тексту, основна думка тексту, комунікативна ситуація;
- **розуміти** текст як структуру, в якій утілюється живе спілкування, пояснювати змістову інформацію тексту; відчувати різні значеннєві відтінки текстового слова;
- **використовувати** здобуті знання про читання, способи й засоби передачі думок, почуттів у відповідних навчальних ситуаціях;
- **диференціювати** основну і другорядну інформацію відповідно до теми висловлювання та мовленнєвого завдання;
- **усвідомлювати** виражально-зображувальний потенціал слова;
- **виявляти** у процесі аналітичної роботи взаємозв'язок між змістом і формою висловлювання;
- **розуміти**, від чого залежить успіх у спілкуванні;

- **застосовувати** здобуті знання про стилі мовлення, формули мовленнєвого етикету в нових навчально- комунікативних ситуаціях;
- **аналізувати** мовленнєве завдання, бачити помилки, прорахунки в логіці міркувань щодо теми висловлювання;
- **складати** обґрунтовані висловлювання, діалоги, комунікативно виправдано використовуючи формули мовленнєвого етикету;
- **брати участь** у складанні групового звіту про виконаний аналіз тексту;
- **оцінювати** мовленнєву поведінку - свою і співрозмовника.

Учителю, за словами О. Глазової, необхідно враховувати такі *принципи медіа-освіти*:

- центральна концепція медіа-освіти - переосмислення, репрезентація, адже медіа не зображають реальність - вони переосмислюють, представляють її;
- медіа-освіта — дослідницький процес;
- актуальність медіа-освіти висловлюється формулою «тут і зараз»;
- цілі медіа-освіти полягають не тільки у формуванні критичного мислення, а й у розвитку критичної автономії кожного учня;
- ефективність медіа-освіти оцінюється двома критеріями: спроможністю учнів застосовувати критичне мислення в нових ситуаціях та кількістю мотивацій стосовно їхньої взаємодії з медіа;
- медіа-освіта — це швидше діалог, ніж дискусія;
- медіа-освіта демократизує стосунки між учителем та учнем, надаючи їм можливості для спільних міркувань та діалогу;
- медіа-освіта спрямована на спільне, переважно групове, навчання;
- медіа-освіта складається з «практичної критики» та «критичної практики»;
- медіа-освіта консолідує батьків, педагогів та фахівців у галузі медіа;
- медіа-освіта пов'язана з принципом безперервності змін;
- медіа-освіта унікальна тим, що знання не передаються учням, а відкриваються ними у процесі критичного дослідження та діалогу;
- медіа-освіта - процес, який триває упродовж усього людського життя.

«Дерево зв'язків»: цілі медіа-освіти та навчального курсу мови

2. Технологія досвіду

У концепції літературної освіти особливо наголошується на проблемі активізації пізнавальної діяльності школярів у навчально-виховному процесі. Про активність як один з основних принципів процесу пізнання і необхідність розвитку пізнавального інтересу педагогічна наука говорила вже давно (праці В.Сухомлинського, А.Ковальова, Ю.Бабанського, Г.Щукіної). Дидактики й методисти одностайні в тому, що пізнавальний інтерес формується в організованій навчальній діяльності, спрямованій на оволодіння знаннями і практичними навичками. Тому так важливо для досягнення потрібного рівня засвоєння учнями програмового матеріалу, високої їх навченості систематично, цілеспрямовано, активно розвивати пізнавальний інтерес школярів, ставити їх у ситуацію проблемного, інтерактивного здобуття знань.

Одним із засобів ввести проблемність, інноваційність у процес пізнання, поставити учнів у ситуацію активної пошукової мислительної діяльності під час вивчення української літератури є елементи медіа-освіти. Використовую на уроках і в позакласній роботі типові методи медіа-освіти — **словесні** (розповідь, лекція, бесіда, діалог, обговорення, аналіз, дискусія та ін.); **наочні** (перегляд аудіовізуального матеріалу), **репродуктивні, дослідницькі, евристичні, проблемні, ігрові** (моделювання художньо-творчої діяльності створювачів медіа-тексту, імпровізація та ін.). Названі методи спираються на такі дидактичні принципи: соціокультурний розвиток особистості, науковість, систематичність і доступність, зв'язок теорії з практикою, наочність, активність аудиторії, перехід від навчання до самоосвіти, зв'язок навчання з дійсністю, позитивне емоційне тло, врахування індивідуальних особливостей учнів.

Супермісія медіа-освіти — розвиток комунікативних компетентностей особистості, що, по суті, збігається з метою шкільного курсу мови. Щодо розвитку критичного та творчого мислення, тут цілі курсу мови та медіа-освіти збігаються цілком.

Сучасний вчитель-словесник повинен, переконана в цьому, не тільки володіти інформаційно-комунікативними технологіями і вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, а й на крок випереджати своїх вихованців, щоб бути у світі «інфо» для них і дороговказом, і помічником.

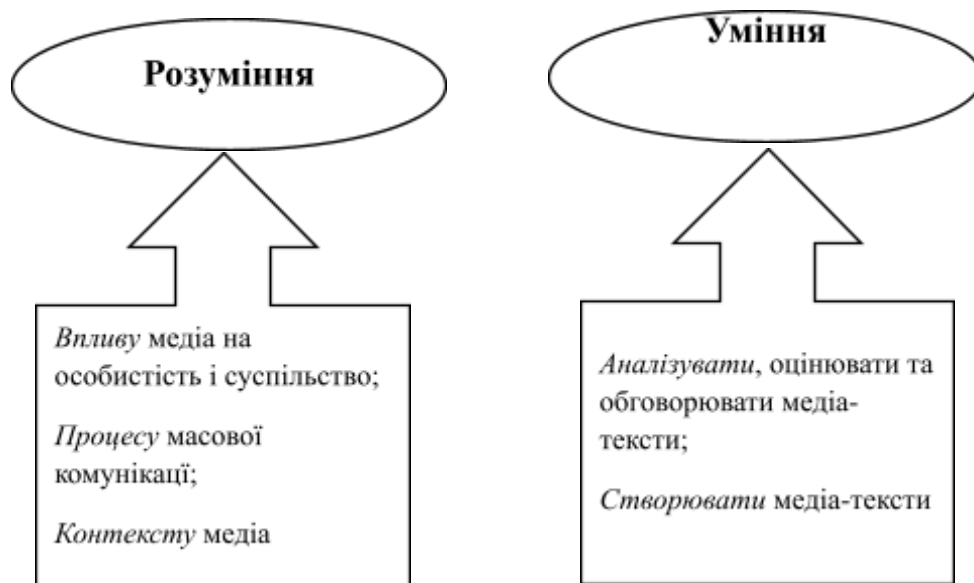
На уроках української мови та літератури навчаю дітей:

- аналізувати, критично осмислювати та створювати медіа-тексти;

- визначати джерела медіа-текстів, їхні політичні, соціальні, комерційні та культурні інтереси, їхній контекст;
- інтерпретувати медіа-тексти та цінності, поширювані медіа;
- обирати відповідні медіа для поширення власних медіа-текстів та віднаходження зацікавленої в них аудиторії.

Упевнена, що додаток «медіа» до слова «медіа-текст» (media text, media construct — повідомлення, викладене в будь-якому жанрі медіа: газетної статті, телепередачі, відеокліпу, фільму і под.) не викличе у словесників нерозуміння, адже чинна навчальна програма «Українська мова» передбачає формування в учнів навичок складанням замітки до газети: п'ятикласники складають замітку інформаційного характеру, шестикласники — про вчинок людини типу роздуму, семикласники пишуть замітку дискусійного характеру. Десятикласники, відповідно до вимог програми, мають написати до газети статтю на морально-етичну тему. На уроках мови та літератури, на різноманітних олімпіадах та конкурсах учням пропонують написати есе-твір, який цілком відповідає вимогам, що ставляться до медіа-тексту.

Ставлю перед собою завдання на уроках поруч із загальномовними компетентностями формувати медіа-компетентність (медіа-грамотність). Вона включає в себе:

Відповідно до викликів часу, роботу над опануванням названих жанрів медіа-текстів поглиблюю, наповнюю актуальним змістом, максимально наближуючи до потреб сучасного суспільства. Щоб створене на уроці чи літературній студії висловлювання перетворилося на справжній, а не імітований медіа-текст, викладаємо з учнями його на веб-сайтах, які створюються, наприклад, під час роботи над проектом, пропонуємо для друку у місцевій пресі, створюємо колективні мовні

портфолію найкращих учнівських робіт. У роботі цілком спираюся на технічні й технологічні вміння й навички своїх учнів.

Методика шкільної медіа-освіти, як правило, базується на реалізації різноманітних творчих завдань. Теоретичний аналіз їх елементів, розробка та застосування їх у практиці навчання дозволяють виділити основні функції: навчальні, адаптаційні, розвивальні та управлінські. У своїй практиці використовую цикл творчих завдань на розвиток вмінь аналізувати медіа- тексти. Основні етапи даного циклу виглядають у такий спосіб:

- виявлення й розгляд змісту епізодів медіа-текстів, що втілюють з максимальною яскравістю характерні закономірності твору в цілому;

- аналіз логіки мислення авторів медіатексту — у розвитку конфліктів, характерів, ідей, аудіовізуального, просторово-тимчасового ряду, монтажу й т.д.;
- визначення авторської концепції й обґрунтування особистого ставлення кожного учня до тієї чи іншої позиції творців медіатексту.

Як показує практичний досвід, треба, по-перше, йти від простого до більш складного: спочатку вибирати для обговорення, аналізу ясні за фабулою авторської думки, стилістикою медіатексту. А по-друге, прагнути врахувати жанрові, тематичні переваги аудиторії. Зрозуміло, тут знову використовуються творчі, ігрові, евристичні та проблемні завдання, що істотно підвищують активність і зацікавленість аудиторії.

У ході реалізації евристичних методів пропоную учням:

- справжні й помилкові трактування логіки авторського мислення на матеріалі конкретного епізоду медіа-тексту;
- правильні й неправильні варіанти авторської концепції, що розкривається в конкретному медіа-тексті.

Ігрові форми проведення занять логічно продовжують попередні.

Пропонуються такі варіанти ігрових завдань:

1) літературно-імітаційні, у ході яких учні повинні написати: анотації та сценарії рекламних медіа-текстів (або «антиреклами», спрямованої на висміювання недоліків медіа-тексту); свої варіанти «поліпшення якості» тих чи інших відомих медіа-текстів.

2) «театралізовано-ситуативні» творчі вправи: театралізований етюд на тему «прес-конференції» з «авторами» медіа-тексту («телеведучим», «сценаристом», «режисером», «акторами», «оператором», «композитором», «художником», «звукооператором», «продюсером», «дизайнером» та ін.); «журналісти» у ході заняття

ставлять заздалегідь підготовлені запитання, часом каверзні, «авторам», які у свою чергу попередньо готувались до «захисту».

По суті «театралізовано-ситуативні» творчі завдання доповнюють і збагачують уміння, отримані аудиторією під час «літературно-імітаційних» ігрових практичних занять. Крім умінь усного колективного обговорення, вони сприяють розкритості, товариськості аудиторії, роблять мовлення учнів більш вільним, активізують імпровізаційні здібності. Проте підготовка таких завдань вимагає багато часу.

Наступний цикл завдань складається у проблемних колективних обговореннях і в рецензуванні медіа-текстів. Тут можуть використовуватись такі види проблемних творчих завдань:

- співставлення й обговорення рецензій (статей, книг) професійних медіакритиків, журналістів;
- підготовка рефератів, присвячених теоретичним проблемам медіакультури;
- усні колективні обговорення (за допомогою проблемних запитань педагога) медіатекстів;
- письмові рецензії учнів на конкретні медіа-тексти різних видів і жанрів.

Логіка послідовності творчих завдань виходить із того, що критичний аналіз медіа-текстів починається зі знайомства з роботами медіа-критиків- професіоналів (рецензії, теоретичні статті, монографії, присвячені медіа- культурі й конкретним медіа-текстам), за якими аудиторія може судити про різні підходи та форми такого роду робіт.

Аудиторія шукає відповіді на такі проблемні запитання: «У чому автори рецензій бачать достоїнства й недоліки даного медіа-тексту?», «Наскільки глибоко рецензенти проникають у задум автора?», «Чи згодні ви чи ні з тими чи іншими оцінками рецензентів? Чому?», «Чи є в рецензентів свій індивідуальний стиль? Якщо так, то в чому він проявляється (стилістика, лексика, доступність, наявність іронії, гумору й т. п.)?», «Що застаріло, а що - ні в даній книзі?», «Медіатексти якої тематичної, жанрової спрямованості підтримує автор статті, книги? Чому?», «Чому автор побудував композицію своєї книги так, а не інакше?» і т. д.

Потім — робота над рефератами. І тільки потім - самостійне обговорення медіатекстів.

Завдання з формування вмінь аналізу й синтезу медіатекстів спрямовані на тренування звукозорової пам'яті, на стимуляцію творчих здібностей особистості, на імпровізацію, самостійність, культуру мислення, здатність застосувати отримані знання в нових педагогічних ситуаціях, на психологічну, моральну роботу, міркування про моральні й художні цінності іт. д.

Один із принципів медіа-освіти передбачає орієнтацію на розвиток інформаційно-комунікаційних технологій. Медіаосвіта спирається на передові досягнення в галузі інформаційно-комунікаційних технологій, використовує їх для організації роботи медіа-педагогів, формування спільних інформаційних ресурсів, полегшення комунікації та координації в середовищі взаємодії учасників медіаосвітнього руху. У процесі медіаосвіти враховуються тенденції розвитку новітніх медіа. Важко уявити сучасний урок мови чи літератури без використання форм інформаційно-комунікативних технологій. Над цією проблемою працюю уже кілька років. Особливу увагу звернула на організацію проектної діяльності, адже саме ця інновація дає змогу окрім розвитку в учнів творчих, дослідницьких умінь, застосувань як індивідуальних, так і групових форм роботи, формувати навички роботи із медіа-текстами. Учасники проекту опрацьовують медіа-інформацію (Інтернет, преса, телебачення), сортують, навчаються вибирати якісний необхідний матеріал, дають оцінку, створюють відгуки та медіа-тексти, які використовують під час захисту робіт.

Робота над проектними технологіями не була для мене новою. Я детально дослідила науково-методичну літературу із цього питання, втілювала ці ідеї у практику: апробувала проектні технології на уроках літератури та у позакласній роботі під час творчих досліджень із членами студії «Літературне кафе». Підготувала опис свого досвіду та методичні рекомендації із цього проблемного питання. Вважаю, що проектні технології дають можливість учням свідомо вчитись учитися. Важко не погодитися зі словами Н.Маслової: «Завдання педагога в тому, щоб підвести до дверей, дати ключ і навчити учня користуватися цим інструментом. Ніхто, крім самого учня, не зможе ввійти у світ знання». Справді, робота над проектом - це практика особистісно зорієнтованого навчання, що враховує у процесі навчання конкретного учня, його вільний вибір та особисті інтереси. Тому цей учень розуміє, навіщо йому знання, де їх застосовувати. Щоб досягти таких результатів, педагог має знати розумний баланс між академічними і прагматичними знаннями.

Навчальне проектування орієнтоване перш за все на самостійну роботу (індивідуальну, парну або групову), яку учні виконують упродовж визначеного часу.

Результати виконання проектів відчутні для розв'язання теоретичних проблем і для конкретного результату, готового до впровадження.

Застосовуючи проектну технологію, використовую сукупності дослідницьких, пошукових, творчих методів, прийомів, засобів. Переконалася, що проектна технологія стимулює інтерес учнів до певних проблем, що передбачають володіння визначеною сумою знань, показує практичне застосування надбаних знань: від теорії до практики.

Проектна технологія дає мені можливість застосовувати розмаїття інтерактивних вправ і змінити роль учителя як авторитарного транслятора інформації на координатора навчального процесу.

Хтось заперечить, що не закладеш в учнів міцні основи наук лише методом проектів. Звичайно, так. Лише вміле поєднання традиційних та інноваційних технологій дасть очікуваний результат — всебічно розвинуту особистість, яка хоче і вміє здобувати знання. «Не достатньо лише отримувати знання, треба знати їм застосування. Недостатньо тільки бажати, треба творити.» Ці слова В.Гете є яскравим підтвердженням переваг проектних технологій.

Отже, мені здавалося, що я маю достатньо знань і практичних навиків з питань проектів. Справжнім відкриттям і переоцінкою поглядів стали для мене курси «Intel. Навчання для майбутнього». Важко тепер уявити мені метод проектів без ефективною інтеграції в них сучасних комп'ютерних технологій. Саме під час курсів «Intel®. Навчання для майбутнього» виникла ідея створення навчального проекту. Апробувати вирішила нову програму з української літератури для 12-річної школи у 8 класі. У II семестрі на уроках української літератури учні мали вивчати історичну повість Осипа Назарука «Роксоляна». Твір дуже цікавий і разом із тим важкий для восьмикласників, адже це перший за жанром історичний твір, який вони мали вивчати. Та й постать Роксолани цікава, не проста і суперечлива в історичному плані. Під час вивчення твору учні мали б також усвідомити поняття історичної правди та художнього вимислу. Всі ці обставини спонукали мене застосувати для вивчення історичної основи повісті та понять теорії літератури метод проектного дослідження.

Щоб зацікавити учнів до роботи над проектом я підготувала агітаційні буклети. У яких висвітлила суть проекту, розкрила переваги теми. Бажаючих взяти участь у цій творчій справі виявилось спочатку, як мені здалося, не дуже багато. На першій зустрічі ми сформували творчі дослідницькі групи, визначили у них координаторів. Групи отримали завдання. Розпочалася робота. Щотижня усі збиралися на консультації, обговорювали зібрані матеріали, я, як керівник проекту, корегувала роботу. Приємно, що під час кожної наступної зустрічі на консультації приходило все більше бажаючих долучитися до проекту: інтенсивна, самостійна робота однокласників з бібліотечним матеріалом, пресою, Інтернетом, консультування з вчителями історії, інформатики, постійні обговорення, обмін думками їх зацікавили.

Виходячи із плану проекту, були сформовані групи, що отримали такі завдання:

1. Мультимедійна презентація і захист «Перетворення мимоволі» (Як Настя Лісовська стала Роксоланою).

Завдання, які вирішували:

- Біографічні відомості про Настю Лісовську
- Настя Лісовська в полоні
- Роксолана в гаремській школі.

2. Мультимедійна презентація і захист «Українська квітка у турецькому полоні» (Роксолана і Сулейман)

Завдання, які вирішували:

- Як Роксолана потрапила до гарему? —
- Риси Роксолани, які вразили султана
- Улюблена дружина Сулеймана
- Мудра правителька і соратник
- Покровителька мистецтв
- Роксолана мудра і справедлива чи підступна і жорстока.

3. Мультимедійна презентація і захист «Пішла, щоб повернутися» (Роксолана й Україна. Образ Роксолани у мистецтві)

Завдання, які вирішували:

- Як увінчана пам'ять про Роксолану в Україні і у світі?
- Які твори мистецтва існують про цю історичну особу?
- Демонстрація уривків фільму «Роксолана...», які найбільше вразили.

4. Мультимедійна презентація і захист «Секрети імені Роксолани» (Публікація, веб-сайт, презентація)

Завдання, які вирішували:

- Редколегії підібрати пізнавальний та цікавий матеріал по темі проекту
- Презентація публікації
- Проведення соціологічного дослідження «Секрети імені Роксолани»
- Підготувати мультимедійну презентацію відповідно до соціологічного дослідження
- Оформлення веб-сайту, щоб запросити до спілкування однолітків.

5. Презентація творчого міні-проекту «Перша зустріч Роксолани й Сулеймана»

(Інсценізація уривку із повісті Осипа Назарука «Роксоляна»)

Завдання, які вирішували:

- Розігрування діалогів уривка
- Продумування сценічних образів
- Підбір костюмів та декорацій.

На першому етапі учні усіх груп отримують групові завдання, обговорюють їх, консультуються із учителем. Переглядають джерела Інтернету, друковані матеріали, проводять дослідження в бібліотеках, відбирають необхідний матеріал, узагальнюють його, ознайомляться з програмою розробки презентації, секретами акторської майстерності, планують свою роботу, створюють мультимедійні презентації та відбирають уривок для інсценізації.

На другому етапі проекту учні отримують завдання, обговорюють його, працюють з рекомендованою вчителем літературою та матеріалами Інтернету, відбирають необхідний матеріал, проводять соціологічні дослідження, узагальнюють їх. Оформляють веб-сайт, в якому запрошують однолітків до спілкування. Проводяться репетиції інсценізації.

Учасники проекту отримують групові завдання для третього етапу проекту, обмірковують їх, обирають відповідальних за написання кожної медіастатті. Учні працюють у бібліотеках, використовують Інтернет, підбирають необхідний матеріал, узагальнюють його. Планують розміщення матеріалу на сторінці публікацій, підбирають ілюстрації, створюють учнівські інформаційні бюлетені.

Завершилася робота над проектом відкритим уроком, де учні захищали свої дослідження. Урок проходив у рамках міського семінару-практикуму для вчителів української мови та літератури на тему «Компетентнісний підхід до формування мовної особистості школяра».

Працюючи над завданнями проекту, учні використовували інформаційно-комунікативні технології. Це допомагало їм у дослідницькій роботі.

По-перше, доводилося багато працювати із матеріалами Інтернету. Підбирали текстовий історико-публіцистичний матеріал. Виникла необхідність перевірки його достовірності; сортування для подачі на захисті учням відповідної вікової категорії. З усіх питань учні отримували консультації у керівника проекту та вчителя історії.

По-друге, учні отримали вміння пошуку ілюстративного матеріалу в Інтернет-джерелах відповідно до теми, сортування його, відбір найнеобхіднішого.

По-третє, працюючи над проектом, учні ще раз переконалися, в необхідності роботи з художньою, історичною, науково-популярною літературою. Робота в бібліотеці показала переваги живого спілкування з книгою, навчила працювати з бібліографічними покажчиками.

По-четверте, проект вимагав вмінь роботи з комп'ютером від елементарних навичок збереження текстового та ілюстративного матеріалу, роботі з текстовим редакторі **Word**, до вмінь працювати із

програмами **PowerPoint, Excel, Publisher**. Учні створювали мультимедійні презентації, публікації, веб-сайт, графіки досліджень.

По-п'яте, надзвичайно важливий той момент, що учні працювали в групах, спілкувалися, сперечалися, знаходили компроміси. Навчилися слухати і чути, доводити і переконувати. Спілкувалися з однолітками та консультувалися із старшими. Практично дізналися, що таке толерантність і такт. Учні зуміли своєю злагодженою самостійною дослідницькою роботою зацікавити інших та зацікавити їх до участі у проекті.

По-шосте, учні переконалися, як важливо вміти представляти досліджений матеріал, оформити його у медіатексти й уміти його донести до публіки. Тут знадобилися юним дослідникам риторичні уміння, уміння аналізу і синтезу матеріалу, уміння лаконічно і цікаво передати головне, переконати.

По-сьоме, оскільки проект з української літератури, то вимагав творчого прояву учасників. Недарма окрема група працювала над інсценізацією уривка із повісті, який би містив важливий для проекту зміст. Учням довелося проявити, окрім дослідницьких, ще й акторські здібності та вміння.

Неможливо обійтися вчителю без інформаційно-комунікативних технологій, щоб зацікавити учнів до навчання. Звичайно, учитель сам повинен досконало володіти комп'ютером, не гірше за учнів. Інформаційний агітаційний буклет, напевно, не зіграв такої переконливої ролі для участі учнів у проекті як зацікавленість у тому, що вміння роботи із комп'ютером вони зможуть показати на уроці літератури. Особливої допомоги потребували учасники проекту у підготовці мультимедійних презентацій, створенні веб-сайту, побудові графіків.

Хоча робота над ними учням дуже подобалася, виникало багато питань: як правильно сформулювати ключові підпитання; як розташувати інформацію на макеті слайду; як поєднати ілюстрації із текстом та інші. Робота над побудовою мультимедійних презентацій, веб-сайту вимагала необхідних навичок створення медіа-текстів. Адже необхідно було коректно, згідно вимог розмістити на слайдах тексти власних досліджень, есе і одночасно підготувати усні тексти-супроводи, які б доповнювали мультимедійні зображення, показували ставлення доповідачів до повідомлюваного, мали переконуючі аргументи. Тому доречними в роботі були такі пам'ятки з рекомендаціями:

- формулою ключове питання дослідження так, щоб розкрито було тему, але не використовувалися опорні слова дослідження: прийом «Перефраз» (Наприклад, Роксолана — українська квітка у турецькому полоні);
- у чіткій послідовності розташуй тематичні питання медіа тексту;
- вибери найцікавіший матеріал;

- не забувай, що лаконічність — передумова таланту;
- зумій переконати і вразити;
- твої помічники — засоби виразності та посилення на авторитет.

Робота над проектом дала очікувані результати.

По-перше, виконано завдання уроку — дослідити історичну основу повісті О.Назарука «Роксоляна», учні навчилися відрізняти історичну правду від художнього вимислу. Подальша робота із текстом повісті, над аналізом образів твору стала ефективнішою.

По-друге, учні вдосконалили і розширили знання та вміння у роботі з програмами Microsoft Office, у роботі з Інтернетом та створенні медіатекстів.

По-третє, учні зуміли закріпити та розширити свої вміння як риторичних особистостей, отримали необхідні навички роботи із медіа-матеріалами, навчилися відбирати матеріали, орієнтуватися в інформаційному просторі.

Помітно змінилося ставлення учнів до навчання. Ще при обговоренні результатів проекту діти висловили побажання продовжити роботу над проектними технологіями. Вони із задоволенням беруться за виконання індивідуальних чи групових проблемно-дослідницьких завдань, вміють знайти цікавий повчальний матеріал, оформити його у медіа-текст, підготувати презентацію з того чи іншого питання. Поліпшилася якість знань учнів не тільки з української літератури, а й інших навчальних предметів.

Дослідницькі та творчі вміння, що отримали учні під час роботи над проектом, згодом принесли результати не тільки під час урочної навчальної діяльності. Уміння збирати, аналізувати пізнавальний матеріал, адаптувати його у текст, навички працювати самостійно допомогли учасникам проекту здобути призові місця на міській олімпіаді з української мови та літератури. Важко уявити і підготовку учасника до обласного турніру журналістів без умінь працювати з Інтернетом та вмінь створювати медіатексти різних жанрів.

Працюючи над проектом, отримала неоціненні професійні надбання.

По-перше, це практичні вміння організовувати проектну діяльність; роботу в групах, з їх консультантами.

По-друге, багато отримала знань і від самих учнів у роботі над мультимедійними презентаціями та медіатекстами, від роботи в Інтернеті. Уміння вчитися було двохстороннє.

По-третє, ще раз переконалася, що «найбільший успіх мають ті методи, які в центр уваги ставлять учня» (М.Вербова-Онух).

Головним результатом проекту стало те, що учні отримали вміння здобувати знання. Як би не змінилися часи, тенденції, які б не були на часі пріоритети, вони завжди зуміють знайти шлях до вирішення

проблем, шлях для отримання необхідних знань, адже важливі навички в учнів закладені ще у школі. Учні під час проекту навчилися не тільки здобувати знання, а й знайшли їм застосування, стали справжніми творцями.

Працюючи над проектною технологією і вкраплюючи в неї елементи медіаосвіти, варто дати учням знання з теорії та історії медіа (ключові поняття: «мова медіа», «технологія медіа», «агентство медіа», «аудиторія медіа»), а також з історії медіакультури. Доречним буде такий ознайомчий словник як для учнів, так і вчителів:

Грамотність медійна — уміння аналізувати та синтезувати медійну реальність, уміння «читати» медіатекст, здатність використовувати відповідну техніку, знання основ медіакультури.

Медіа-культура — сукупність матеріальних та інтелектуальних цінностей у галузі медіа, історично визначена система їхнього виробництва та функціонування; стосовно аудиторії медіакультура може виступати як система рівнів розвитку особистості людини, спроможної сприймати, аналізувати, оцінювати медіатекст, а також займатися медіаторчістю, засвоюючи дедалі нові знання в галузі медіа.

Медіа-освіта — напрямок у педагогіці, що передбачає вивчення закономірностей масової комунікації (преси, телебачення, радіо, кіно, відео та ін.). Основні завдання медіа-освіти — підготувати нове покоління до життя в інформаційному суспільстві, до сприйняття інформації, усвідомлення наслідків її впливу на психіку, формування культури спілкування з медіа, творчих, комунікативних здібностей, критичного мислення, умінь повноцінного сприйняття, інтерпретації, аналізу й оцінки медіа-текстів, навчання різноманітних форм самовираження через створення медіа-текстів, оволодіння способами спілкування на основі невербальних форм комунікації за допомогою технічних засобів.

Медіа-тека — установа або структурний підрозділ, який включає сукупний фонд медіатекстів на будь-яких носіях та різноманітних інформаційних, технічних засобах, обладнаний комплексом устаткування для зберігання та сприймання медіа-текстів різних видів і на різних носіях, читальним залом, де створено умови для розвитку дослідницьких, пошукових і творчих здібностей, підвищення професійного рівня користувачів.

Медіа-текст — повідомлення, викладене в будь-якому жанрі медіа (газетна стаття, телепередача, відеокліп, фільм та ін.).

Медіа-тероризм — цілеспрямоване, планомірне, систематичне використання можливостей засобів масової інформації (мас-медіа) для створення та тиражування почуття страху (занепокоєння, тривоги) та поширення їх в інформаційному середовищі з метою маніпулювання суспільною свідомістю.

Медіа-екологія — розділ духовної екології, у якому досліджуються основні принципи медійного репертуару, культури медіасприйняття; створення імунітету проти низькоякісних медіатекстів, долучення до медіакультури, оволодіння моральними та естетичними критеріями оцінки медійних образів.

Медіа-комунікативна компетентність — компетентність щодо сприйняття, створення й передавання повідомлень засобами технічних і семіотичних систем із урахуванням їхніх обмежень, заснована на критичному мисленні та здатності до медіатизованого діалогу з людьми.

Мистецтва медійні — мистецтва, що ґрунтуються на медійних образах (завдяки засобам масової комунікації відтворення дійсності:

друк,

фотографія, радіо, кіно, телебачення, відео, комп'ютерна графіка тощо).

Педагогіка медійна — спеціальна галузь педагогіки, наука про медіаосвіту та медіа-грамотність. Розкриває закономірності розвитку особистості в процесі медіа-освіти.

Важливість використання елементів медіаосвіти на уроках словесності підкреслюють такі уміння та навички, які здобувають учні:

- віднаходити потрібну інформацію в різних джерелах;
- переводити візуальну інформацію у вербальну знакову систему та навпаки;
- трансформувати інформацію, видозмінювати її обсяг, форму, знакову систему, та ін. відповідно до мети комунікаційної взаємодії та особливості аудиторії, для якої її призначено;
- розуміти мету комунікації, скерованість інформаційного потоку;
- аргументувати власні висловлювання;
- віднаходити помилки в одержуваній інформації, вносити пропозиції щодо їхнього виправлення;
- сприймати альтернативні точки зору та висловлювати аргументи «за» та «проти» кожного з них;
- складати рецензії та анонси інформаційних повідомлень;
- установлювати асоціативні та практично доречні зв'язки між повідомленнями;
- вичленовувати головне в інформаційному повідомленні;
- складати план повідомлення, пропонувати форму його викладу, адекватні змістові;
- працювати з інструментарієм підготовки, передачі та одержання інформації.

У багатьох аспектах названі вміння перегукуються з переліком текстотворчих умінь, які словесник формує у своїх учнів.

На уроках української літератури є можливість учителю сприяти формуванню такого спеціалізованого візуального аспекту медіа-культури як сприймання кіно, телебачення. Вивчаючи у 9 класі творчість Тараса Шевченка, запропонувала учням переглянути фільм із телепроєкту каналу «Інтер» «Великі українці», де народний артист України Богдан Ступка вимальовує власний оригінальний погляд на особистість Тараса Шевченка. Коли учні поділилися враженнями від переглянутого фільму, захотіли взяти участь у проєкті-есе «Мій Шевченко», де б показали свої враження від творчості Тараса Шевченка. Окрім програмового матеріалу, учасники проєкту опрацювали дослідження шевченкознавців з України та діаспори, ознайомилися із схвальними та критичними публікаціями, відгуками, використали ресурси Інтернету. Учні обмінювалися враженнями і від кінофільмів про Шевченка, створених в радянські часи і зараз. Групи працювали над дослідженням цікавих питань:

- узагальнюючі образи Шевченкового «Кобзаря»
- Тарас Шевченко і Біблія
- Тарас Шевченко: міфи і реальність
- Заповіти нащадкам.

Особливість захисту кожного з питань полягала у тому, що, окрім медіапрезентацій, учасникам необхідно було підготувати медіатекст-роздуми, у яких висвітлювалася б власна позиція стосовно проблеми, наводилися б приклади, аргументи.

III. Вплив медіа-освіти на пізнавальні та комунікативні інтереси школярів у позакласній роботі

У процесі вивчення словесності на уроках учні у різний час, на різному матеріалі засвоюють окремі поняття, систему знань про слово. Дуже часто цих знань не достатньо для розвитку творчої, обдарованої особистості. Адже творчість - атрибут повноцінного життя особистості. У ній важливу роль відіграють інтереси, мотиви. Широкі можливості для формування інтересів та мотивів творчості дає позашкільна робота з мови та літератури. Залучити сучасного учня до позакласної гурткової роботи без використання інноваційних технологій важко. Тому поряд із традиційними заняттями, широко використовую у позакласній роботі творчі проєкти. Учні мають можливість, працюючи над дослідними завданнями проєкту, розвивати здібності до естетичного сприйняття, оцінки естетичних якостей сприйнятих і створених ними текстів, медіапрезентацій, медіафільмів.

Уже більше десяти років у школі працює студія для обдарованих учнів «Літературне кафе». У позаурочний час учні мають можливість зайнятися улюбленою справою, висловити свої оригінальні думки та

ідеї, задовольнити власні прагнення і стимулювати себе до подальшої творчості.

Форми і методи роботи з обдарованими дітьми підбираю ретельно. У залежності від цього формую підгрупи студії: «Творча лабораторія» (монологи, виступи, цікаві повідомлення, читання, колективна творча робота), «Цікаві зустрічі» (зустрічі з письменниками, художниками, обговорення літературних творів), «Акторська майстерність» (інсценізація літературних творів) та інші. Реалізуючи творчі проекти із студійцями, використовую ефективний засіб медіаосвіти — створення мовного портфоліо учнів. Наше студійне колективне портфоліо - це систематизована добірка кращих творчих робіт студійців, учасників різноманітних літературних конкурсів. Медіатексти об'єднані за хронологічним принципом у альманахи учнівської творчості «Джерельце». За весь час роботи підготовлено два випуски альманаху - 2008р., 2010 р.

Улюбленою формою роботи студійців є реалізація творчих проектів. Готуючи презентацію першого випуску альманаху «Джерельце», студійці працювали у творчих групах. Одні проводили соціологічне дослідження серед учнів «Мова і ми», інші готували добірку медіа-текстів у місцеву газету про роботу «Літературного кафе» та інтереси студійців. Група «Акторська майстерність» презентувала інсценізований уривок із роману Ліни Костенко «Маруся Чурай». Учасники студії відшукали випускників школи, які колись були членами студії, взяли у них інтерв'ю, де розпитали, як участь у «Літературному кафе» вплинула на життєвий вибір, чи пригодилися здобуті знання та навички.

Великим творчим проектом «Берегині України» займалися студійці протягом двох місяців. Поштовхом до його реалізації став перегляд документального фільму на місцевому телебаченні про майстриню-художницю, випускницю нашої школи. Учні зацікавилися, чи творчість робить жінку по-справжньому щасливою. Уже маючи досвід у роботі над медіатекстами, одна група займалася створенням колективного мовного портфоліо учасників студії. Творчу і життєву долю художниці Катерини Білокур досліджувала інша група і результат роботи оформила у вигляді медіа-слайд-фільму. Творчою композицією закінчилася робота групи, яка пізнавала секрети літературного таланту Ліни Костенко. Акторську майстерність продемонстрували члени групи, що інсценізували уривки із «Блакитної троянди» Лесі Українки і досліджували секрети творчості поетеси. Завершальним етапом проекту стало відкрите засідання студії під назвою «Літературна вітальня». Студійці підготували медіапрезентацію, захищали проект. Серед запрошених гостей була і місцева художниця, що займається виготовленням картин із соломки. Студійці не тільки презентували її роботи, а й провели

діалог-представлення з художницею на святі. Учасники студії продемонстрували і вміння створювати різні види медіа-текстів, і вміння вести живий невимушений діалог із аудиторією.

3. Результативність досвіду

Урок очима учня

Доброчинська Лідія, учениця 11 класу Завжди із задоволенням беру участь у проектах із української літератури. Це допомагає мені вчитись аналізувати, вибирати головне, а ще вміти орієнтуватися у сучасному інформаційному просторі.

Чуйко Яна, учениця 11 класу

Залишилися якнайкращі спогади від уроків української літератури, де ми були співавторами уроку, створювали медіа-проекти, ставали творчими особистостями, вчилися по-новому дивитися на світ.

Мороз Галина, учениця 11 класу

Дякуючи участі в уроках-проектах навчилася вчитися і здобувати знання співпраці з іншими.

Пасальська Ольга, учениця 8 класу, учасниця студії «Літературне кафе»

На заняттях літературного гуртка навчилася не просто складати вірші, а відчувати красу слова. Мені подобається брати участь у літературних конкурсах, перемагати, творити.

Урок очима батьків

Дякую за прекрасний урок-проект. При підготовці до нього наші діти зуміли проявити творчість, вчилися самостійно працювати. Лариса Володимирівна ще раз усім довела, що дитина — не чаша, яку треба заповнити, а факел, який треба запалити. *(Процюк Олена Сергіївна, мама учениці 8 А класу Процюк Олександри, член батьківського комітету класу). (Урок-проект «Українська квітка в турецькому полоні»)*

Кажуть, що Бог створив і розкидав по світу так багато різних людей, унікальних своїми здібностями, тому що хотів бачити себе у тих людях. У Бога немає браку, кожен володіє Даром. Бажаю і надалі розвивати таланти дітей, підтримувати та заохочувати їх, допомагати знайти і розкрити себе. *(Бабійчук Олена Миколаївна, мама учениці Бабійчук Уляни, гостя студії «Літературне кафе»)* *(Позакласний проект «Берегині України»)*

Дуже рада, що моя дитина уже знає і вміє з мови і літератури більше за нас, батьків. Це завдяки педагогічному таланту Лариси Володимирівни. Завжди цікаві і незвичайні уроки. Діти дуже люблять працювати по-новому. *(Доброчинська Надія Григорівна, мама учениці Доброчинської Лідії, переможця Всеукраїнського конкурсу літературних творів)*

Урок очима учителя

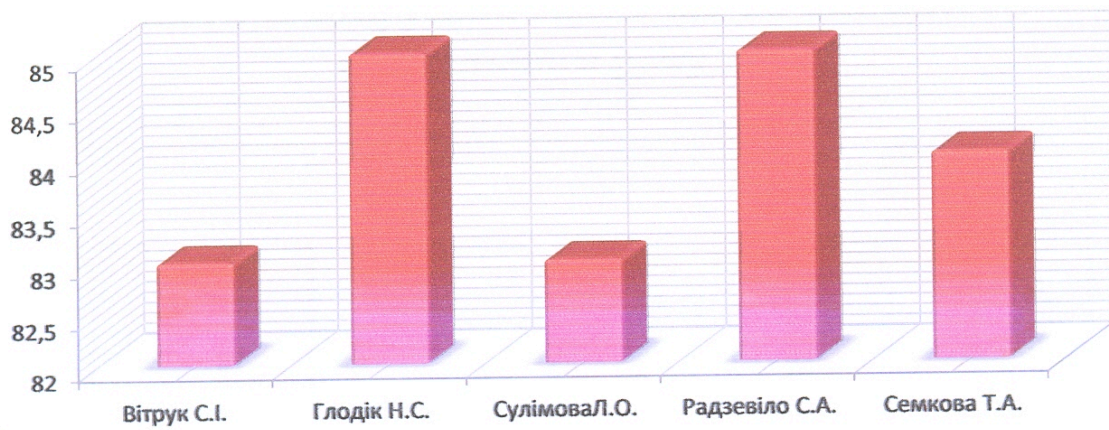
1. При проведенні уроку «Українська квітка у турецькому полоні» вразило те, що вдало розроблені теми ключових питань проекту. Діти творчо підійшли до висвітлення теми.

Історичні факти. Багатий ілюстративний матеріал, використання кадрів з відомого кінофільму дало можливість глибоко і всебічно розкрити тему уроку, підсилило емоційне сприйняття навчального матеріалу. Пасальська Л.В. довела, що підготовка проектів сприяє розвитку навичок роботи з додатковою інформацією, працювати в команді, аналізувати позитивні сторони та прорахунки учасників проекту. Робити висновки.

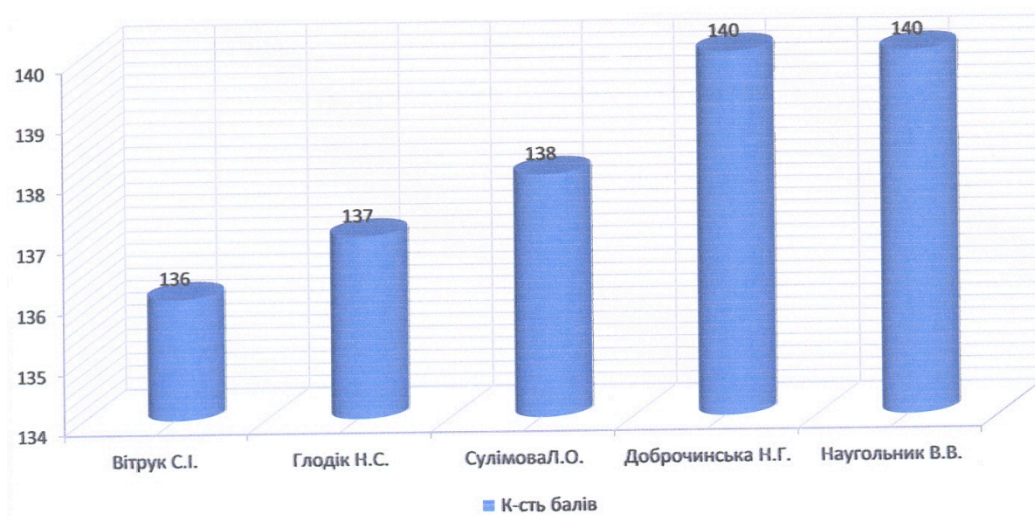
(Процюк Ірина Володимирівна, вчитель-методист.)

1.	Вітрук С.І. (Вища категорія, старший учитель, завуч)	19	20	15	19	10	83	Вища категорія
2.	Глодік Н.С. (Вища категорія, завуч)	20	20	15	20	10	85	Вища категорія
3.	СулімоваЛ.О. (Вища категорія, старший учитель)	20	19	14	20	10	83	Вища категорія
4.	Радзевіло С.А. (Вища категорія, старший учитель)	20	20	15	20	10	85	Вища категорія
5.	Семкова Т. А. (Вища категорія)	19	20	15	20	10	84	Вища категорія
	Кількість балів за кожним критерієм	98	99	74	99	50	420	Вища категорія

Оцінка педагогічної діяльності учителя Пасальської Л.В. на уроці на основі технічної карти уроку

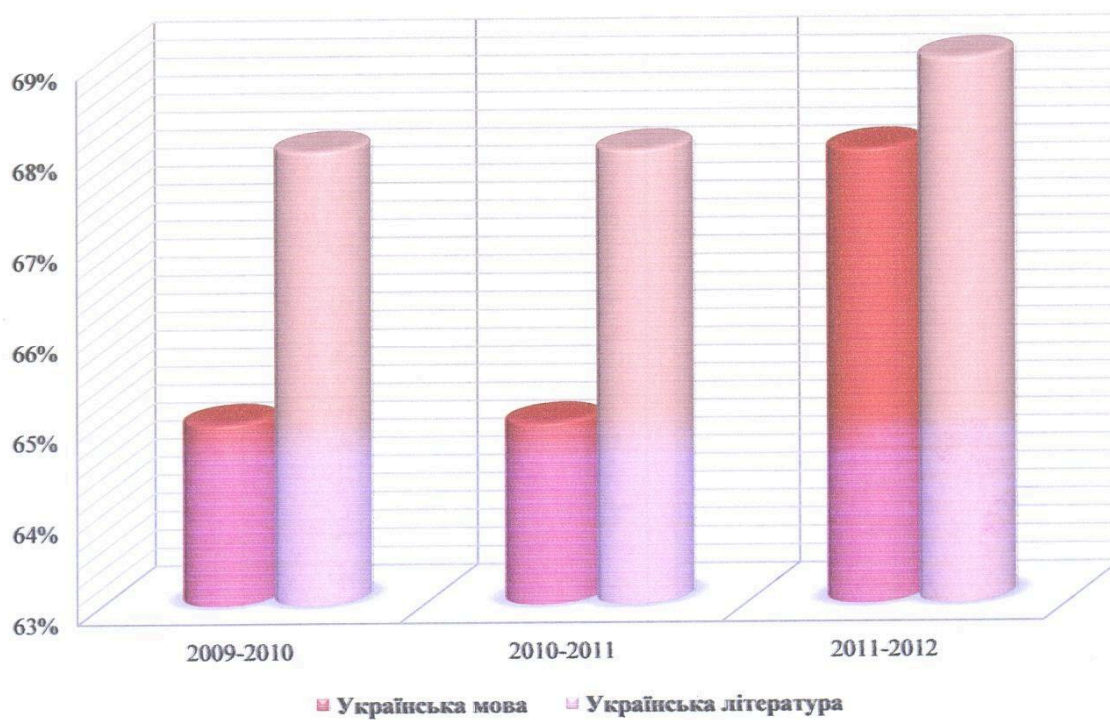

Кваліметрична модель аналізу педагогічної діяльності

вчителя Пасальської Л.В.

Якість знань, умінь і навичок на кінець навчального року

**Результативність роботи
вчителя Володимир-Волинської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №1
Пасальська Лариса Володимирівна**

Прізвище, ім'я, по батькові	2007-2008	2008-2009	2009-2010 н.р.	2010-2011н.р.	2011-2012н.р.
% якості знань, умінь і навичок на кінець навчального року	н.р. 70%/л71%	н.р. м 68%/л69%	м 55%/ л68%	м 65%/ л68%	м.74%/л.78%
Кількість проведених відкритих уроків (заходів)	3	4	4	3	4
Участь у роботі фахових семінарів, конференцій, педчитань, виставок та ін.. із зазначенням дати	шкільних	відкриті уроки, виступи	відкриті уроки, виступи	відкриті уроки, виступи	Відкритий урок на семінарі завчучів, березень 2012р
	міських	виступи	урок на семінарі, 02.2009	Виступи, презентація кафедри	Обласний семінар «Використання худ літ на уроках історії» листопад 2011р
	Обласних			Метод.рекомендації на науково-метод.раду ВІПОТК	
	всеевропейських і міжнародних				
Участь у конкурсах фахової майстерності (вчитель року, на кращий урок, на кращий позакласний захід тощо із зазначенням дати участі)		Грамота за участь у конкурсі сценаріїв про Володимир	Конкурс «Галицький проект», навчальний проект для 5-11кл., 7 місце, 05.2010		
Кількість переможців олімпіад	I етап (шкільний)	3	3	2	3
	II етап (міський)	I місце	Імісце, II місце	I місце	II місце 8 клас
	III етап (обласний)		IIIмісце		
	IV етап (всеевропейський)				
Кількість переможців літературних конкурсів, конкурсу знавців рідної мови, читців	I етап (міський)		3	3	I конкурс читців поезій Л.Українки ім..Шевченка, 10 кл. II конкурс ім. Шевченка II конкурс ім. Яцика
	II етап (обласний)	Дипломант «Розкрилля душі», II м.конкурс Яцика	II місце конкурс читців	Літературний конкурс «Моя країна Україна» II місце(Мала академія)	III місце літературний конкурс до Шевченківських днів
	III етап (всеевропейський)			Літературний конкурс «Моя країна Україна» III місце(Мала академія)	
Кількість переможців інших конкурсів			«Сурми звитяг», II місце в області		3
Публікації, виступи			Шкільний альманах «Джерельце» II ч		

4. Висновки

Таким чином, розроблення і прийняття Концепції впровадження медіа-освіти в Україні - важлива складова модернізації освіти, яка сприятиме побудові в країні інформаційного суспільства, розвитку економіки знань, становленню громадянського суспільства.

Чимдалі ширшим стає доступ українців до новітніх інформаційних технологій, насамперед до Інтернету. Це робить країну відкритішою для зовнішніх впливів у сфері суспільно-політичного, культурного, інтелектуального життя, моралі, побуту. Школа не залишається осторонь цього процесу.

Глобалізація — це насамперед інформаційна відкритість, а отже, й інформаційна присутність чужоземних учасників комунікативного процесу. Одним із головних провідників глобалізації є медіа, що потребує від школи формування особистості, спроможної вибірково сприймати надавану медіа-інформацію, вміти адекватно на неї реагувати. Відтак словесникові слід ознайомитись із Концепцією впровадження медіа-освіти в Україні і впроваджувати її елементи в шкільну практику.

Медіа-освіта — частина освітнього процесу, спрямована на формування в суспільстві медіа-культури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа, включаючи і традиційні (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), і новітні (комп'ютерно опосередковане спілкування, Інтернет, мобільна телефонія) медіа з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. ЮНЕСКО вважає, що «мас-медіа відіграють важливу роль в освіті молоді в дусі миру, справедливості, свободи, взаємоповаги з метою підтримки прав людини, рівності цих прав для всіх людей і націй, економічного та соціального прогресу».

Елементи інтегрованої медіа-освіти на уроках української словесності та у позакласній роботі - важлива і цікава методична робота, бо забезпечує інтерактивний підхід до спілкування з учнями та навчання їх. Такі новітні методи дають можливість формувати в учнів загальномовні компетентності. Особливу увагу хотілося б звернути на розвиток комунікативних компетентностей медіа-засобами, адже саме вони є надзвичайно важливими для формування риторичної особистості учнів. На сучасному етапі розвитку освіти пріоритетними визнаються принципи гуманізації, співпраці вчителя й учня, креативності, гнучкості, динамічності, що реалізуються в мовній підготовці за допомогою сучасних методів і технологій, спрямованих на формування вмінь та навичок комунікативно виправдано володіти засобами мови в різних життєвих ситуаціях відповідно до соціальної ролі адресата й адресанта. Актуальність комунікативного аспекту мовної освіти зумовлюється передовсім суспільними потребами: без належного розвитку навичок

ефективного спілкування неможливе повноцінне функціонування різних складників суспільної інфраструктури.

Одним із засобів ввести проблемність, інноваційність у процес пізнання, поставити учнів у ситуацію активної пошукової мислительної діяльності під час вивчення української літератури є елементи медіа-освіти.

Супермісія медіа-освіти - розвиток комунікативних компетентностей особистості, що, по суті, збігається з метою шкільного курсу мови. Щодо розвитку критичного та творчого мислення, тут цілі курсу мови та медіа-освіти збігаються цілком.

Сучасний вчитель-словесник повинен, переконана в цьому, не тільки володіти інформаційно-комунікативними технологіями і вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, а й на крок випереджати своїх вихованців, щоб бути у світі «інфо» для них і дороговказом, і помічником.

Один із принципів медіа-освіти передбачає орієнтацію на розвиток інформаційно-комунікаційних технологій. Медіа-освіта спирається на передові досягнення в галузі інформаційно-комунікаційних технологій, використовує їх для організації роботи медіа-педагогів, формування спільних інформаційних ресурсів, полегшення комунікації та координації в середовищі взаємодії учасників медіа-освітнього руху. У процесі медіа-освіти враховуються тенденції розвитку новітніх медіа.

5. Список використаних джерел

1. Медіа-освіта // Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. — К.: Юрінком Інтер, 2008.
2. Медиа-образование // Российская педагогическая энциклопедия. Т.1 / Гл. ред. 8. В. Давыдов. —М.: Большая российская энциклопедия, 1993.
3. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики. - К.: ВЦ "Академія", 2004.
4. Грачев Г. В. Личность и общество; информационно-психологическая безопасность и психологическая защита. — М.: ПЕРСЗ, 2003.
5. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека освітньої політики/ Під заг. ред. О. Овчарук. — К., 2004. — 112 с.
6. Пентилюк М., Горошкіна О., Нікітіна А. Концептуальні засади комунікативної методики навчання української мови // Українська мова і література в школі. -2006.-№ 1.
7. Подлевська Н. Формування вмінь і навичок культурного спілкування в учнів 5-6 класів // Українська мова і література в школі. - 2006. - № 1.
8. Романовский И. И. Масс-медиа. Словарь терминов и понятий. — М.: Изд-во Союза журналистов России, 2004.
9. Спичкин А. В. Что такое медиаобразование. — Курган: Изд-во Ин-та пов. квалификации и переподготовки кадров работников образования, 1999.
10. Федоров А. В. Словарь терминов по медиа-образованию, медиапедагогике, медиа-грамотности, медиа-компетентности. — Таганрог: Изд-во Таганрог, гос. пед. ин-та, 2010.
11. Федоров А.В. Как российские педагоги относятся к проблеме медиа-образования школьников и студентов// АІта таіег. — 2009. — №
12. Федоров А. В. Развитие медиа-компетентности и критического мышления студентов педагогического вуза. — М.: Изд-во МОО ВПП ЮНЕСКО «Информация для всех», 2007.
13. Федоров А. В. Медиа-образование: история, теория и методика. — Ростов: ЦВВР, 2001.

14. Федоров А. В. Терминология медиа-образования // Искусство и образование. — 2000. — № 2.

15. Шариков А. В. Медиа-образование: мировой и отечественный опыт. — М.: Изд-во Российской академии педагогических наук, 1990.

Интернет-ресурсы:

1. Асоціація медіа педагогіки Росії
<http://edu.of.ru/mediaeducation>
2. Российский общеобразовательный портал. Ассоциация кинообразования и медиапедагогике России
<http://edu.of.ru/mediaeducation/>
3. Електронна бібліотека «Медіаосвіта»
<http://edu.of.ru/medialibrahy>
http://edu.of.ru/medialibrahy/default.asp?ob_no=34500

<http://osvita.telekritika.ua/material/boris-potyatinik-nemaie-inshogo-vi-hodu-krim-mediaosviti>

4. Журнал «Медіа-освіта»
http://edu.of.ru/medialibrary/default.asp?ob_no=34437
Інформаційна грамотність і медіаосвіта
<http://www.mediagram.ru>
5. Всероссийская научная школа для молодежи «Медиа-образование и медиа-компетентность»
<http://edu.of.ru/mediacompetence>
<http://window.edu.ru>

Додаток 4

Кваліметрична модель аналізу педагогічної діяльності вчителя

Оцінка проводиться по п'ятибальній шкалі:

«5» — дана якість у діяльності учителя виражено найвищою мірою;

«4» — якість виражена у високому ступені;

«3» — якість виражена у середньому ступені;

«2» — якість педагогічної діяльності виражено вкрай слабко;

«0» — утрудняюся оцінити дану якість;

№ п/п	Критерії педагогічної діяльності вчителя (оцінювання системи роботи)	Урок		
		№1	№2	№3
		бал	бал	бал
Блок № 1. Структура				
1.1	Відповідність типу і структури навчального заняття змісту теми (урок, семінар, практична робота і т.д.)	5	5	5
1.2	Дидактична обґрунтованість виділених структурних компонентів уроку: установчо-мотиваційного, проєкційно-діяльнісного, рефлексивно-оцінного	5	5	5

Блок № 2. Зміст уроку				
2.1	Науковість, доступність, новизна і доказовість знань	5	5	5
2.2	Наявність у змісті висновків, робота з науковими поняттями і закономірностями	5	5	5
2.3	Включення в зміст уроку фактів, прикладів, зведень, що стимулюють пізнавальні інтереси учнів	5	5	5
2.4	Реалізація внутріпредметних, міжпредметних зв'язків	5	4	5
2.5	Формування системних знань на основі чіткого визначень місця уроку, теми в ряді інших	5	5	5
Блок №3. Технологічне забезпечення уроку				
3.1	Використання сучасних педагогічних технологій на різній основі (концептуальної, випереджальної, ситуативної, діалогової, особистісно орієнтованої та ін.). Реалізація відповідно до даних технологій інтерактивних методів навчання (проблемних, ігрових, діалогових, укрупнених дидактичних одиниць, опорних сигналів і конспектів і т.і.)	5	5	5
3.2	Способи організації навчальної діяльності учнів: навчання динамічними парами, групами, взаємне резензування, індивідуальна робота та ін.	5	5	5
3.3	Пошуковий і дослідницький характер уроку: практичні, семінарські заняття дослідницького характеру, рішення проблемних задач, конструювання проєктів і ін.	5	5	5
3.4	Організація самостійної роботи учнів: робота з книгою, документами й ін. джерелами; використання дидактичних матеріалів; складання планів, опорних схем, таблиць і ін.	5	5	5

3.5	Організація контрольно-оцінної діяльності: відповідність прийомів контролю змісту знань, що перевіряються; об'єктивність оцінювання; розмаїття методичного інструментарію контрольно-оцінної діяльності	5	5	4
Блок № 4. Наочне і технічне оснащення навчального заняття				
4.1	Повнота використання необхідних засобів наочності і ТЗН	5	5	5
4.2	Дидактично грамотне застосування даних засобів наочності і ТЗН: педагогічно обґрунтоване їхнє пред'явлення у визначені моменти уроку	5	5	5
4.3	Використання сучасних ТЗН й ЕОМ	5	5	5
Блок № 5. Характер спілкування з учнями				
5.1	Контакт учителя з учнями	5	5	5
5.2	Використання елементів педагогіки співробітництва	5	5	5
5.3	Уміння організувати навчальну діяльність і установити дисципліну	5	5	5
5.4	Характеристика мовної діяльності вчителя	5	5	5
5.5	Темп уроку, його інтенсивність	5	5	5
5.6	Зовнішнє сприйняття особистості вчителя	5	5	5
Блок № 6. Педагогічна ефективність уроку				
6.1	Рівень навчальних досягнень учнів	5	5	5
6.2	Рівень розвитку особистісних якостей учнів (емоційної сфери: воля, емоційна комфортність; пізнавальної сфери: ЗУН, мислення, сприйняття, пам'ять, увага; психомоторної сфери: сприйняття, пам'ять, увага; практичні уміння і навички, невербальна сфера, тактильна пам'ять)	5	4	5
6.3	Наявність індивідуального стилю вчителя в реалізації інноваційних технологій у педагогічній діяльності, педагогічних знахідок, розробці системи роботи з проблеми	5	5	5
6.4	Рівень емоційної комфортності на уроці	5	5	5
6.5	Рівень сформованості соціальної, комунікативної, полікультурної, інформаційної, самоосвітньої, творчої компетенцій як складової навчальної компетентності	5	5	5
6.6	Ступінь реалізації оздоровчої функції утворення	5	5	5
6.7	Виховні функції уроку	5	5	5

Технологічна карта аналізу уроку

Тема: «Українська квітка у турецькому полоні» 8 клас

Тип уроку: урок-проект

№п/п	Критерії оцінювання	26	36	46	56
1	Уміння чіткої постановки цілей на уроці				+
2	Наявність грамотного плану				+
3	Реалізація наміченого (цілей і задач уроку) під час навчального процесу				+
4	Забезпечення мотиваційного компонента уроку				+
5	Добір змісту для розкриття теми, виділення основних ідей курсу				+
6	Використання ТЗН, наочності			+	
7	Забезпечення методичного інструментарію				+
8	Забезпечення середовища для вибору завдань			+	
9	Реалізація принципу інтеграції знань				+
10	Морально-психологічна атмосфера на уроці				+
11	Місце експерименту на уроці			+	
12	Виконання психогігієнічних вимог до уроку				+
13	Оптимальна реалізація рефлексивно-оцінного компонента уроку				+
14	Оптимальність, ступінь диференціації домашнього завдання				+
15	Формування умінь самостійності				+
16	Результативність уроку				+
17	Якість самоаналізу педагогічної діяльності				+
	Загальна кількість балів:				88

Критерії оцінювання уроку:
 «2» — неприпустимий рівень;
 «3» — критичний рівень;
 «4» — припустимий рівень;
 «5» — оптимальний рівень.

Шкала оцінювання уроку:
 81 – 85 б. – вища категорія;
 77 – 80 б. – перша категорія;
 73 – 76 б. – друга категорія;
 69 – 72 б. – спеціаліст;
 68 – 69 б. – вивчити проблему на засіданні м/о.

Технологічна карта аналізу уроку

Тема: «Берегині України»

Тип уроку: творчий проект студії «Літературне кафе»

№п/п	Критерії оцінювання	26	36	46	56
1	Уміння чіткої постановки цілей на уроці				+
2	Наявність грамотного плану				+
3	Реалізація наміченого (цілей і задач уроку) під час навчального процесу				+
4	Забезпечення мотиваційного компонента уроку				+
5	Добір змісту для розкриття теми, виділення основних ідей курсу				+
6	Використання ТЗН, наочності				+
7	Забезпечення методичного інструментарію				+
8	Забезпечення середовища для вибору завдань				+
9	Реалізація принципу інтеграції знань				+
10	Морально-психологічна атмосфера на уроці				+
11	Місце експерименту на уроці				+
12	Виконання психогігієнічних вимог до уроку			+	
13	Оптимальна реалізація рефлексивно-оцінного компонента уроку				+
14	Оптимальність, ступінь диференціації домашнього завдання				+
15	Формування умінь самостійності				+
16	Результативність уроку				+
17	Якість самоаналізу педагогічної діяльності				+
	Загальна кількість балів:				89

Критерії оцінювання уроку:
 «2» — неприпустимий рівень;
 «3» — критичний рівень;
 «4» — припустимий рівень;
 «5» — оптимальний рівень.

Шкала оцінювання уроку:
 81 – 85 б. – вища категорія;
 77 – 80 б. – перша категорія;
 73 – 76 б. – друга категорія;
 69 – 72 б. – спеціаліст;
 68 – 69 б. – вивчити проблему на засіданні м/о.

Технологічна карта аналізу уроку

Тема: «Наш Шевченко», 9 клас

Тип уроку : урок-проект

№п/п	Критерії оцінювання	26	36	46	56
1	Уміння чіткої постановки цілей на уроці				+
2	Наявність грамотного плану				+
3	Реалізація наміченого (цілей і задач уроку) під час навчального процесу				+
4	Забезпечення мотиваційного компонента уроку				+
5	Добір змісту для розкриття теми, виділення основних ідей курсу				+
6	Використання ТЗН, наочності				+
7	Забезпечення методичного інструментарію				+
8	Забезпечення середовища для вибору завдань			+	
9	Реалізація принципу інтеграції знань			+	
10	Морально-психологічна атмосфера на уроці				+
11	Місце експерименту на уроці			+	
12	Виконання психогігієнічних вимог до уроку				+
13	Оптимальна реалізація рефлексивно-оцінного компонента уроку				+
14	Оптимальність, ступінь диференціації домашнього завдання				+
15	Формування умінь самостійності				+
16	Результативність уроку				+
17	Якість самоаналізу педагогічної діяльності				+
	Загальна кількість балів:				82

Критерії оцінювання уроку:

«2» — неприпустимий рівень;

«3» — критичний рівень;

«4» — припустимий рівень;

«5» — оптимальний рівень.

Шкала оцінювання уроку:

81 – 85 б. – вища категорія;

77 – 80 б. – перша категорія;

73 – 76 б. – друга категорія;

69 – 72 б. – спеціаліст;

68 – 69 б. – вивчити проблему на засіданні м/о.